

تجلی مؤلفه‌های اخلاقی در معماری خانه‌های سنتی اقلیم گرم و خشک ایران

دکتر حامد حیاتی^{1*}، دکتر بهزاد وثیق²، شیوا مدنی زاده³

1. گروه معماری، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران

2. گروه معماری، دانشکده معماری و طراحی شهری، دانشگاه صنعتی جندی شاپور دزفول

3. گروه معماری، موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی خوزستان

(تاریخ دریافت: 1396/2/2، تاریخ پذیرش: 96/4/28)

چکیده

زمینه: توجه به جایگاه انسان، حس احترام به بشر و رعایت رفتار اخلاقی نسبت به او را برمی‌انگیزد. توجه به حقوق انسان بر مبنای توصیه‌های اخلاقی که برگرفته شده از آموزه‌های اسلامی هستند از عوامل بسیار مهم در روند شکل‌گیری معماری ایران است و همواره در ماهیت ابنیه سنتی و روند شکل‌گیری آنها مؤثر بوده است. پرسشی که در این تحقیق مطرح می‌شود عبارت است از: نحوه تجلی توصیه‌های اخلاقی متأثر از آموزه‌های اسلامی در معماری خانه‌های سنتی چگونه است؟ به منظور پاسخ‌گویی به این پرسش، خانه‌های سنتی از آثار معماری سنتی اقلیم گرم و خشک به منزله نمونه پژوهشی انتخاب شده است. در این مقاله توصیه‌های اخلاقی به مثابه متغیر مستقلی است که بر ساختار کالبدی خانه به عنوان متغیر وابسته، مؤثر واقع می‌شود. برای پی بردن به رابطه میان این دو متغیر، روش تحقیق از نوع تاریخی-تفسیری انتخاب شده است.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش نشان می‌دهد که توصیه‌های اخلاقی در معماری خانه‌های سنتی از آن توجه بوده است. و تأثیرات آن در قالب رعایت حریمیت، عدم اشراف، اهمیت مهمان‌نوازی، حسن همجواری، حقوق همسایگی، پرهیز از اسراف و رعایت قناعت تجلی یافته است.

کلیدواژگان: اخلاق، آموزه‌های اسلامی، معماری، خانه‌های سنتی، حریمیت

سرآغاز

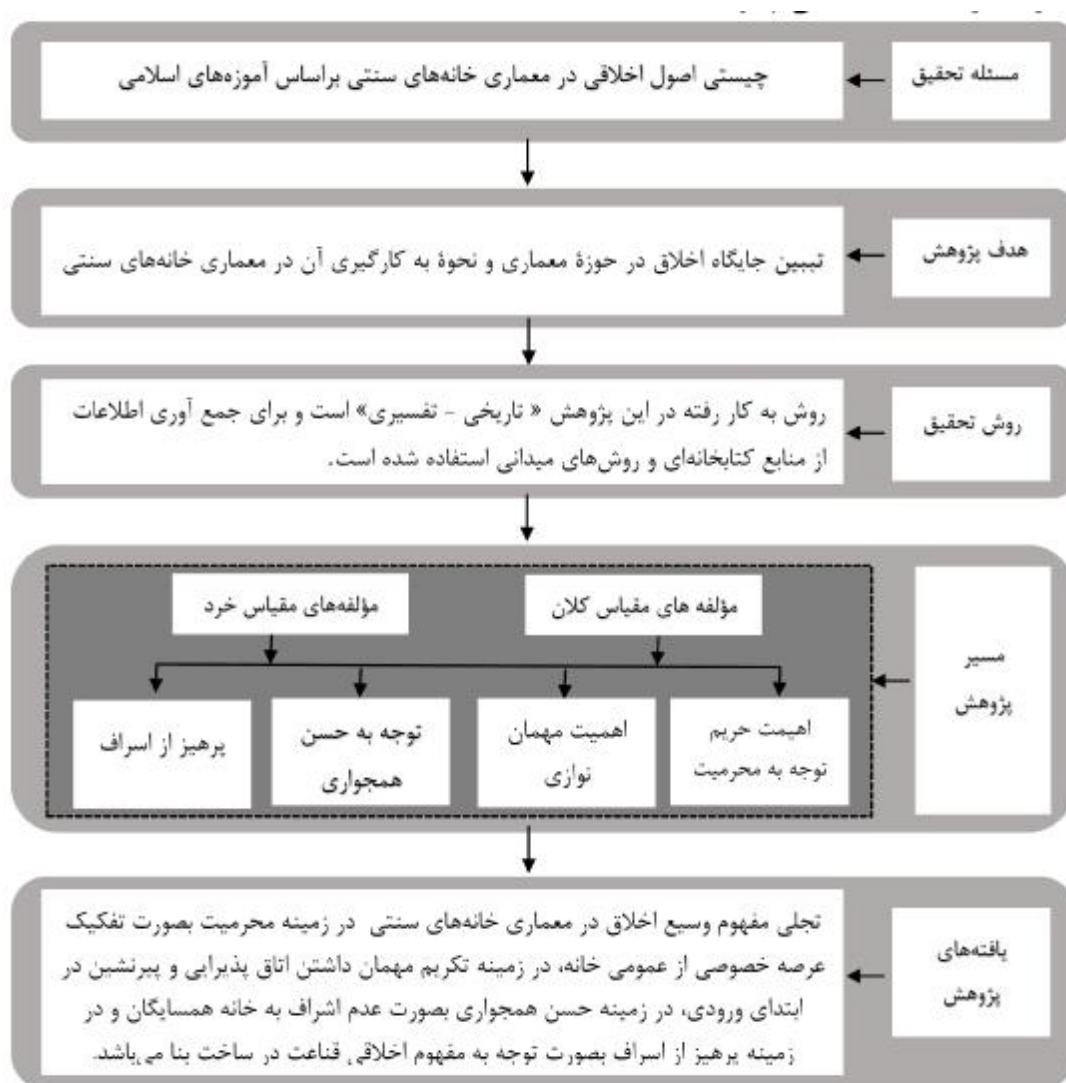
از مفاهیم مورد توجه گذشتگان، توجه به ارزش‌های اخلاقی¹ به شمار می‌آید که نمود آنها را می‌توان در متن زندگی آنان و نیز کالبد بناهای شهری به چشم دید. در زمان‌های گذشته معماران سنتی برای معماری بنا حساسیت بخصوصی داشتند که علاوه بر زیبایی، در آنها اصول دینی، فرهنگی، اخلاقی را لحاظ می‌کردند و ملاک طراحی خود قرار می‌دادند و سعی می‌کردند که این اصول را به شاگردان و نسل بعد از خود نیز انتقال دهند(1). با نگاهی به معماری سنتی، یکی از با شکوه‌ترین مشخصه‌های معماری سنتی² ایران را در معماری خانه‌ها می‌توان کاملاً مشاهده کرد و آن پای‌بندی معمار، به رعایت اصول اخلاقی است. هدف از این پژوهش، شناخت جایگاه اخلاق در حوزه معماری و نحوه به کارگیری آن در معماری خانه‌های سنتی است. در حقیقت این پژوهش به دنبال یافتن پاسخ به این سؤال است که: نحوه تجلی توصیه‌های اخلاقی متأثر از آموزه‌های اسلامی در معماری خانه‌های سنتی چگونه

است؟

مفهوم اخلاق

واژه اخلاق به معنای خوی‌ها، جمع خلق معنا شده است. واژه خلق را نیز می‌توان با استناد به فرهنگ لغت چنین معنا کرد: خوی، طبع، سبجه و عادت(2). به طور ساده می‌توان چنین بیان کرد که فرهنگ اخلاقی اعمال، اعتقادات و معیارهای مربوط به درست و نادرست افراد یا گروه‌ها را در برمی‌گیرد(3). اخلاق، ماهیت و ارزش غایی معیارهایی است که اعمال انسانی با آنها مورد قضاوت قرار می‌گیرد(4). نقش اخلاق در عملکردها و رفتارها، در تصمیم‌گیری‌ها و انتخاب‌ها و در برخوردها و ارتباطات، مهم و تعیین کننده است. اخلاق مجموعه‌ای از معانی ویژگی‌های مستقر و ثابت در نهاد انسان است که در پرتو آن، رفتار در نظر انسان نیک و یا زشت نشان داده می‌شود و از این رو فرد به انجام آن اقدام می‌نماید و یا از انجام آن خودداری می‌ورزد(5).

* نویسنده مسؤول؛ نشانی الکترونیکی: Hamedhayaty@yahoo.com

نگاره 1: مسیر مطالعاتی تحقیق

اخلاق و معماری

اخلاق ریشه در تمام کارها و اندیشه‌های انسانی و جهان‌بینی انسان‌ها دارد (6) و معماری و شهرسازی یکی از حرفه‌های مرتبط با مفاهیم اخلاقی است (7)، که ارتباط و تأثیر ممتازی در زمینه‌های مختلف انسانی از قبیل رفتار و فرهنگ دارد (8) و رعایت ارزش‌های اخلاقی در آن ضروری می‌نماید (9). این ارتباط در معماری سنتی ایران از رساله معماریه، اخلاق حرف معماری، فتوت‌نامه بنایان و دیگر موارد مرتبط قابل استنباط است (10).

مؤلفه‌های اخلاق در معماری ایرانی

در مسکن سنتی توجه به مسائل اخلاقی از نکات قابل توجه بوده تا از

حیطه مشخص شده اخلاقیات در جامعه خارج نگردد. در حقیقت معماری ایران از دیرباز دارای چند اصل اخلاقی مطابق با اصول اسلام بود که به خوبی در خانه‌های سنتی نمایان گردید. این اصول از دیدگاه استاد پیرنیا شامل مردم داری³، پرهیز از بی‌هودگی⁴، خودبستگی⁵ و درون‌گرایی⁶ بودند (11). معماران مسلمان به اندازه صلاحیت معنوی و فنی خود کوشیده‌اند تا از اعتقادات و اصول اخلاقی و مبانی دین اسلام در آثار خود بهره گرفته و هنری را ارائه دهند که بازتابی از امور عبادی و اعتقادی آنها باشد و در حد توان، آثارشان را به درجه‌ای از مقبولیت و شایستگی برسانند. تجلی ارزش‌های اخلاقی در آثار معماری را می‌توان در رعایت حقوق شهروندی و همسایگی و برقراری حسن همجواری میان خانه‌ها جست. معمار سنتی با رعایت همین اصول در مسکن به دستاوردهای خاصی در چگونگی ساماندهی به محیط زندگی خویش

رسیده است که می‌توان از این دستاوردها به عنوان مؤلفه‌های اخلاقی یاد کرد.

جدول 1. مؤلفه‌های اخلاقی در مسکن مسلمانان (12)

توصیه‌های اخلاقی براساس آموزه‌های اسلامی	مؤلفه‌های اخلاقی	نحوه تجلی مؤلفه‌های اخلاقی در مسکن سنتی
رسول خدا (ص) می‌فرمایند: تکریم مسلمانان سالخورده جزو تجلیل حضرت احدیت است (الکافی ج 2 ص 659).	تکریم پیران	تعبیه پیرنشین در فضای ورودی
سنت و آداب اسلامی در آن است که میزبان، به استقبال مهمان برود و مهمان خود را تا درب خانه مشایعت نماید (شهاب‌الآخبار، ص 374). هر مؤمنی که با شنیدن صدای همهیه (ورودی) مهمان احساس خوشحالی کند، گناهان او هر چند به فاصله زمین تا آسمان باشد آمرزیده می‌گردد! (جامع‌السعادت، ج 2، ص 150).	حقوق مهمان	حالت گشوده و باز بودن فضای ورودی برای تقویت دعوت، در مواردی تزئین نمودن فضای ورودی با کتیبه‌ها و کاشیکاری‌ها، معطر نمودن آب و جارو فضای ورودی
کسی که مهمان را بزرگداشت و گرمی بدارد گویا هفتاد پیغمبر را گرمی داشته است (نالی‌الآخبار، ج 3 ص 66). هرکس به خدا و روز قیامت اعتقاد دارد باید مهمان خود را گرمی بدارد (الکافی، ج 6، ص 285). رسول خدا (صلی الله علیه و اله) فرموده است: برای هر چیزی زکاتی است و زکات خانه به داشتن اتاق پذیرایی است (نهج الفصاحه، حدیث 2258، ص 632).	تکریم مهمان	شاخص بودن اتاق مهمان با تزیینات خاص، داشتن حیاط مجزا (فضای بیرونی خانه)
ای اهل ایمان صبور باشید و یکدیگر را به صبر سفارش کنید و با یکدیگر در ارتباط باشید و از خدا بپرهیزید، شاید که رستگار شوید (سوره آل عمران آیه 200).	حسن همجواری	در نظر گرفتن فضای بیرونی برای برقراری ارتباط مناسب با مردم
در حدیث دیگری از پیامبر (صلی الله علیه و اله و سلم) نقل شده که در یکی از روزها سه بار فرمودند: به خدا سوگند چنین کسی ایمان ندارد ... یکی پرسید چه کسی؟! پیامبر (صلی الله علیه و اله و سلم) فرمودند: کسی که همسایه او از مزاحمت او در امان نیست! (تفسیر نمونه، جلد 3، ص 381).	حریم همسایگی	تعرض نکردن به حریم همسایه، فاقد پنجره رو به کوچه، بام بلند
از امام صادق (علیه السلام) روایت شده است: سه چیز موجب آسایش انسان با ایمان است. از جمله خانه وسیعی که حریم، و عیوب او را از دید مردم بپوشاند ... (کافی، جلد 5، ص 328، حدیث 6).	محریمیت (درون گرایی)	- تفکیک عرصه خصوصی از عمومی - وجود کوبه بر روی درها برای تفکیک جنسیت و رعایت محرمیت
امام صادق (علیه السلام) در روایت نواهی فرمود: پیامبر (صلی الله علیه و اله) از سرک کشیدن به خانه همسایه نهی کرده و فرموده است: کسی که عمداً به محل حیا و حریم مرد مسلمانی یا غیر اهل خود نگاه کند، خداوند او را همراه منافقان محشور می‌نماید (من لا یحضره الفقیه، جلد 4، ص 13).	عدم اشراف	ورودی غیر مستقیم، روبروی هم نبودن ورودی خانه‌ها، عدم پنجره، لبه بام بلند
از رسول خدا (صلی الله علیه و اله) روایت شده است: آیا حق همسایه را می‌دانید؟ حقوق همسایه را جزء اندکی از مردم نمی‌دانند. آگاه باشید، کسی که همسایه‌اش از بیدادگری و آزار او در امان نباشد به خدا و روز قیامت ایمان ندارد... و دیوار خانه را چندان بلند نکند که همسایه را از نعمت هوای آزاد و نسیم باد محروم سازد مگر با اجازه او (مستدرک الوسائل، جلد 8، ص 424 حدیث 9878). در روایت دیگر آمده است که حضرت فرمودند: آیا حق همسایه را می‌شناسید؟ ... براساس قاعده «لا ضرر و لا ضرار فی الاسلام» مالک نمی‌تواند به گونه‌ای در ساخت و ساز عمل کند که موجب ورود خسارت به دیگران گردد (من لا یحضره الفقیه، جلد 4، ص 334).	حقوق همسایه	ساخت بنا بدون سلب استفاده همسایگان از نور و هوا (جلوگیری از سایه اندازی‌های مزاحم)، احترام به دیگران حتی عابران و ایجاد فضایی برای استراحت عابران در قسمت ورودی و گاه وجود حوض در جلوی خانه برای رفع تشنگی، هماهنگ بودن بنا از نظر ظاهری و مادی با دیگر واحدهای مسکونی در واحد همسایگی، پیوستگی مجموعه واحدهای مسکونی به خصوص از بعد حجم، ارتفاع، و وحدت و هماهنگی و استفاده یکسان از مواهب طبیعی.
پیامبر اکرم (صلی الله علیه و اله و سلم) فرمودند: خوشا بحال آنکه با اسلام هدایت شود و معیشت او به حد کفاف باشد و قناعت کند (نهج الفصاحه، حدیث شماره 1980). رسول خدا (صلی الله علیه و اله و سلم) فرمودند: هر کس ساختمانی به خاطر ریا و خودنمایی و فخر فروشی بسازد، روز قیامت آن بنا را در حالی که به صورت آتش شعله‌ور است، از زمین هفتم بر دوش می‌کشد، سپس آن بنای شعله‌ور به گردنش می‌پیچد و با او در آتش افکند می‌شود و تا قعر جهنم پیش می‌رود، مگر آن که توبه کند از آن حضرت پرسیدند: ای رسول خدا، خانه‌ای که از روی ریا و خودنمایی ساخته می‌شود چگونه خانه‌ای است؟ حضرت فرمودند: خانه‌ای که اضافه بر نیاز و کفافش می‌سازد. و همچنین به جهت آن	پرهیز از اسراف و داشتن قناعت	عدم نماسازی سطوح خارجی بنا و تزیین آن به منظور عدم تفاخر است. سطح بیشتر دیوارها را با کاه گل و به ندرت با گچ یا آجر می‌پوشانند. سادگی سطح خارجی دیوارها گاه چنان است که هیچ تفاوتی بین خانه‌های ثروتمندان و قشرهای متوسط مشاهده نمی‌شود. علت آن را در نوعی عادت اجتماعی و شهری می‌توان دانست که اعیان و ثروتمندان شهر عادت نداشتند مکت و ثروت

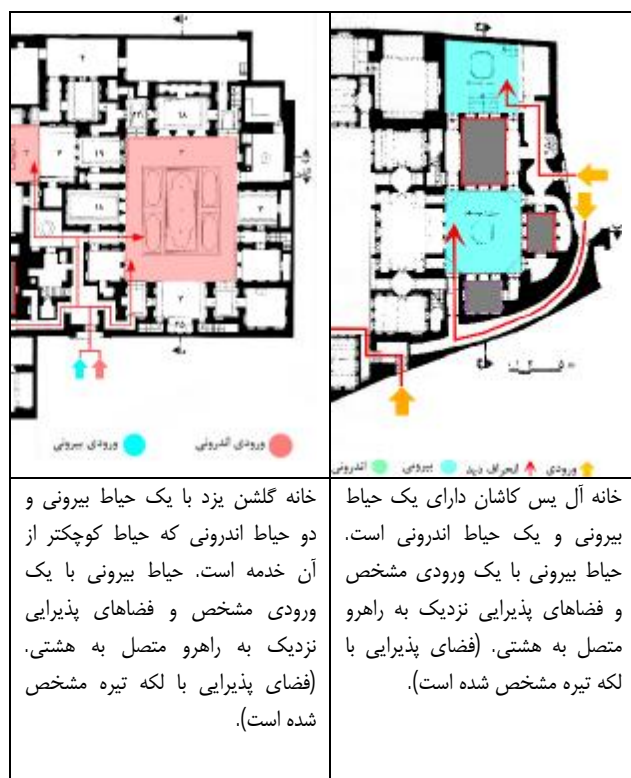
که خود را برتر از همسایگانش می‌بیند و می‌خواهد بدین وسیله بر برادرانش فخر بفروشد (من لا یحضره الفقیه، جلد 4، ص 11، حدیث 4968).

امام صادق (علیه السلام) می‌فرماید: ای آقایان! خداوند عزوجل هنگامی که آدمی را آفرید، مخرج غائط و ادرار او را در پنهان‌ترین جای جسم او آفرید. پس سزاوار است که توالی در پنهان‌ترین مکان خانه و به دور از انظار قرار گیرد (مستدرک الوسائل، جلد 1، ص 249، حدیث 503).

خود را به این ترتیب نمایان سازند. همچنین خصوصیات حجمی و ارتفاع بیشتر خانه‌ها بگونه‌ای بود که کمترین خانه‌ای توسط ارتفاع و حجمش

خود را از سایر بناها متمایز می‌نمود
قرارگرفتن فضای سرویس بهداشتی در فضاهای جانبی خانه و شکستگی در محور دید جهت کاهش دید و صدا و جداسازی سرویس میهمان و میزبان.

پیراستگی از عیوب و رعایت بهداشت

نگاره 3: نظام ورود به خانه با هدف پذیرایی از مهمان و توجه به مسدود کردن دید به داخل و رعایت حریم خصوصی. (15)

نمای ساده خانه‌های سنتی معمولاً دارای سردری همراه با تزئینات است که این امر خود به دعوت‌کنندگی بنا و مهمان‌نوازی ساکنان اشاره دارد. سکوهاى واقع در مجاورت در ورودی و فضای هشتی نیز برای حفظ آسایش مراجعانی که قصد ورود به خانه را ندارند طراحی شده است، زیرا در فرهنگ ایرانی شایسته نیست مهمانی که در انتظار صاحب خانه است در فضای گذر درنگ کند (16).

محرمیت⁸: یکی از باورهای مردم ایران ارزش نهادن به زندگی شخصی و حرمت آن و نیز عزت نفس ایرانیان بوده که این امر به گونه‌ای معماری ایران را درونگرا ساخته است. مصون بودن فضاهای داخلی خانه از دید بیگانگان، موردی است که آسایش خانواده سخت

تجلی مؤلفه‌های اخلاقی در مسکن سنتی

تکریم سالمندان: نشستن بر روی این سکوها و گفتگو برای انجام کارها یا گذران اوقات، یکی از الگوهای رفتاری انسان‌ها در گذشته بوده است. سکو عنصری است که عموماً به‌صورت زوج در دو سوی پیش طاق بسیاری از خانه‌ها ساخته می‌شده است. از این عنصر برای نشستن در جلوی یک خانه هنگام انتظار برای شخصی یا برای رفع خستگی استفاده می‌کردند (13).

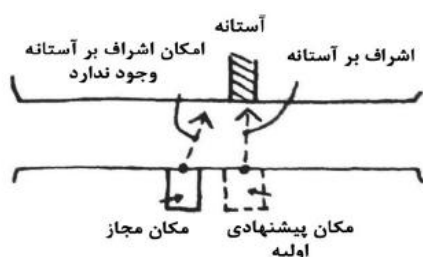

نگاره 2: خواجه‌نشین‌ها (پیرنشین) فرصتی برای حضور اجتماعی افراد در حریم خانه

تکریم مهمان⁷: آنچه در یک جامعه بشری از ارزش و اهمیت والایی برخوردار است، اندیشه‌ای است که ریشه در اعتقادات، سنت‌ها و باورهای مردم دارد و در بین سایر جوامع زبانزد خاص و عام است (14). از جمله موارد تطابق معماری خانه با فرهنگ اسلامی را می‌توان در اهمیت معماری اتاق پذیرایی مشاهده کرد، زیرا بهترین فضای خانه و زیباترین جای آن به این اتاق اختصاص یافته است تا به دستور اسلام در تکریم و اختصاص بهترین مکان خانه به او عمل شود. لذا این اصل در خانه‌های سنتی ایران به خوبی رعایت شده است و همواره بخشی از خانه به پذیرایی از مهمان اختصاص یافته است. این بخش در نزدیکی درب ورودی بوده و از قسمت مخصوص اعضای خانواده جدا می‌باشد (15).

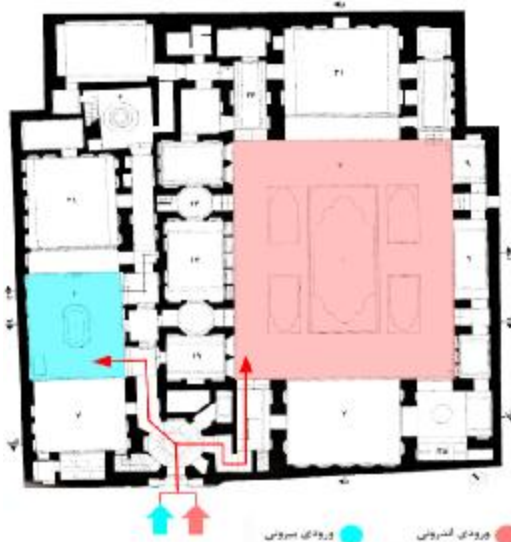
عدم اشراف: این اصل ناظر بر حقوق همسایگان ساکن در یک معبر، اعم از اصلی یا فرعی می‌باشد. اسلام از همسایگان می‌خواهد تا صمیمیت اجتماعی⁹ محکمی را در بین خود برقرار کنند تا حدی که بتوانند بر یکدیگر تکیه کرده و هر کدام از آنها دارایی، آبرو و زندگی خود را در بین همسایگان محفوظ بدانند (17). در این راستا محل استقرار درب‌های ورودی، خانه‌ها بایستی با رعایت اصل صیانت از زندگی خصوصی و اطمینان از عدم آسیب به حریم خصوصی همسایگان، تعیین گردد. از نظر فقه‌های اسلامی، این درب‌ها نبایستی نزدیک به هم و یا رو به رو یکدیگر باز شوند و باید طوری نصب شوند که اگر کسی جلوی در ایستاده باشد؛ نتواند به داخل خانه روبه‌رو یا مجاور دید داشته باشد (18)؛ زیرا در غیر این صورت منجر به کنجکاو بی مورد و خدشه‌دار شدن روابط همسایگی می‌شود.

نگاره 6: به منظور عدم اشراف به داخل خانه‌ها و رعایت توصیه‌های اخلاقی درب خانه‌ها روبروی یکدیگر نیستند؛ یک کوچه در محله تاریخی فهادان یزد

حقوق همسایگی¹⁰: اصولی چون قاعده لاضرر و لاضرار، حق شفعه و بسیاری از اصول فقهی دیگر که در آموزه‌های اسلامی آمده‌اند، زمینه‌ساز حل بسیاری از مشکلاتی است که در صورت عدم رعایت آن وحدت محله‌ها و همسایگی‌ها از بین می‌رود و حقوق افراد زیر پا گذاشته خواهد شد. ارزیابی تحلیل‌های انجام شده درباره نمود حقوق همسایگی با تأکید بر اصل لاضرر و لاضرار، در خانه‌های ایرانی-اسلامی، نشانگر این امر است که انسان، حقوق و ارزش‌های وی در تمام ابعاد معماری خانه‌ها مورد توجه قرار گرفته است. حفظ حریم افراد، محرمیت، کنترل دید و اشرافیت و فی‌نهایت، هماهنگی هر واحد مسکونی با دیگر واحدهای مسکونی مجاور، در اصول معماری

بدان وابسته است، در واقع، خانه به عنوان محل امن و آرامش خانواده بایستی به گونه‌ای مناسب از مشرف قرار گرفتن در امان بماند (17). در این خانه‌ها فضای اندرون و بیرون خانه با هشتی و راه روی پیچ در پیچ از یکدیگر جدا شده‌اند و بدین ترتیب از دید افراد غریبه به داخل حریم خانه جلوگیری می‌شود.

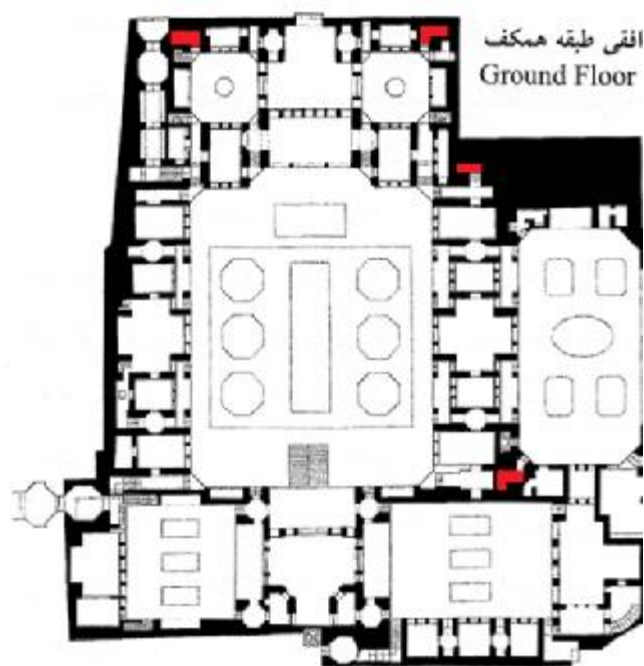

نگاره 4: برای ورود به خانه و تأمین محرمیت باید از دالان غیر مستقیم روبرو گذشت؛ درون خانه به هیچ وجه قابل رؤیت نیست

برای رعایت محرمیت در خانه نیز دارای دو کوبه است که یکی با صدای بم ویژه مردان و دیگری با صدای زیر ویژه زنان است تا ساکنان خانه از محرم و یا نامحرم بودن مهمان خویش آگاه باشند (16).

نگاره 5: حلقه و کوبه برای تشخیص صدا و ایجاد محرمیت

نگاره 7: قرار گرفتن فضای سرویس بهداشتی در فضاهای جانبی خانه و شکستگی در محور دید جهت کاهش دید و صدا و جداسازی سرویس میهمان و میزبان

نتیجه‌گیری

با توجه به این مسئله که مردم ایران، در توجه به توصیه‌های اخلاقی¹⁴، مردمانی بسیار اخلاق مدار¹⁵ بوده‌اند، لذا این توصیه‌ها در میان آثار معماری آنان جایگاه خاصی داشته است و آنها را در بناهایی که می‌ساختند کاملاً می‌توان مشاهده کرد. در معماری سنتی، اخلاق از معیارهای اصلی طراحی محسوب می‌شد و آن را در بنا تجلی می‌ساختند. میان کالبد آثار معماری دوران اسلامی با محتوا و بطن اسلام و توصیه‌های اخلاقی، رابطه‌ای مشخص برقرار است. اما این رابطه، رابطه‌ای مطلق و «این همانی» نیست؛ بلکه به نسبت توان، تجربه و صلاحیت معمار (اعم از صلاحیت فنی، معنوی و...) در ترجمان کالبدی محتوای اسلام، دچار ضعف و قوت گردیده و لذا رابطه‌ای نسبی برقرار است. در نتیجه تحقق هویت اسلامی در این آثار نیز، تحقق نسبی است. نتایج پژوهش حاکی از آن دارد که در معماری سنتی ایران به توصیه‌های اخلاقی و اعتقادی مردم توجه شایان شده است. چنان که نمود آن را می‌توان در کالبد بنا مشاهده کرد. مردم ایران با توجه به اصول دینی و فرهنگی که داشتند برای رعایت محرمیت، حقوق همسایگی و فضایی برای مهمان نوازی بسیار زیاد توجه می‌کردند، بر این اساس؛ معماران معیارهای

جای گرفته است و در اصول فرهنگی مرتبط با حقوق افراد در خانه‌ها، حق شفعه، احترام به عابران و استفاده یکسان همه افراد از منابع طبیعی نظیر نور آفتاب، هوا، آب و... است.

در نمونه‌های مورد بررسی، کنترل دید و اشراف به خوبی رعایت شده است و هیچ دید مستقیمی از بیرون به داخل فضای خانه‌ها و حتی حیاط مرکزی وجود ندارد. نمای خارجی فاقد پنجره رو به بیرون است و حتی فضای ورودی نیز با هشتی و راهرو هر گونه دید خارج به داخل را سد می‌کند. این وضع نشانگر رعایت محرمیت و حریم افراد در این خانه‌هاست. تزیین‌های ورودی بنا و سکوهایی موجود در طرفین ورودی نیز نشان‌دهنده احترام به افراد و عابران است (15).

پرهیز از اسراف¹¹ و داشتن قناعت¹²: استفاده از امکانات بومی (خودبسندگی) و توجه به سادگی و پرهیز از تجملات و تزیین‌های بیش از اندازه، پاسخ دیگری به اصل قناعت و تعدیل هزینه می‌باشد. عدم تزیین نما درجه اهمیت به باطن در اسلام را در توجه به ظاهر آشکار می‌سازد و نشانه این است که در زندگی فرد مسلمان، تأکید بیشتر بر ابعاد درونی در مقایسه با ابعاد بیرونی است.

زیاده‌روی و خرج کردن در زیباسازی و استفاده از مصالح گران قیمت در نمای بیرونی خانه به منظور متمایز ساختن آن از خانه‌های مجاور هیچ‌گاه مورد تأیید فرهنگ اسلامی ایران نبوده است، به ویژه عناصر و اشکالی که برای ساختمان‌ها و خانه‌ها استفاده می‌شود، این اشکال جزء عناصر اضافی در بنا می‌باشد و مخارج غیر ضروری محسوب می‌شوند. لذا آنچه مطلوب است تناسب ظاهر خانه با نیازهای واقعی ساکنین آن و فرهنگ جامعه و اصول اسلامی است. تواضع و سادگی و در عین حال استفاده از عناصر تزیینی بصورت کاربردی و متعادل از اصول اساسی فرهنگ و معماری اسلامی ایران در طراحی نمای خارجی خانه‌ها بوده که همواره مورد توجه قرار گرفته و به عنوان یکی از شاخصه‌های مطلوب آن مطرح شده است (19).

پیراستگی¹³ از عیوب در مسکن سنتی: فضای دیگری که بر روی محرمیت آن بسیار تأکید شده است و به دلیل استفاده زنان خانواده از این فضا از دید غریبه‌ها محفوظ است؛ سرویس بهداشتی است. در مسکن سنتی برای اینکه این فضا در معرض دید مستقیم نباشد؛ حیاط جداگانه‌ای برای آن در نظر گرفته شده که این حیاط توسط چند پله و یک دالان از حیاط اصلی جدا شده است. اطراف حیاط نیز با دیوارهای مرتفعی احاطه شده است که مانع دید همسایه‌ها به داخل حیاط می‌گردیده است (12).

7. Nigle T. (2000). False true meaning. Translated by: Said Naji. Harmonium Magazine; (16): 404. (In Persian).
8. Deft R. (1995). Theory of organization and structural design. Translated by: Parsaian A, Arabi SM. Tehran: Trade Studying and Research. P. 638. (In Persian).
9. Mer LT. (2003). Morals in management. Translated by: Arabi SM, Izady D. Tehran: Cultural Research Office. P. 129. (In Persian).
10. Bozorg-Magham M (1991). Divorce and moral relativity. Keihan Andishe; (58): 34-58. (In Persian).
11. Hayati H, Aminpor A, Madany R. (2017). Methodology of authentic elicitation and deduction from Islamic instructions to receive design strategy based on moral-based and faith-based principles (case example: Islamic abode design). Moral Research; 6 (2). (In Persian).
12. Hayati H, Madany R, Aminpor A, Zarei A. (2018). Influence of Islamic instructions on architectural skeleton of Iranian houses (case example: traditional house in Iran hot and dry climate). Regional Programming Quarterly; 8(29). (In Persian).
13. Hayati H, Aminpor A, Madany R. (2017). Influence of women privacy on Iranian houses architecture base on Islamic instructions. Woman and Culture Quarterly Periodical; 8 (32). (In Persian).
14. Valizade Oghany M, Valizade Oghany A. (2010). Representation of moral reflections in special structure of Iranian traditional house. Philosophical Interaction Quarterly Periodical; 2 (7,8). (In Persian).
15. Hayati H, Zare A, Aminpor A, Madany R. (2017). Realization of Koranic and narrative concept of right in urbanism and abode designing. Urban Investigation and Planning Periodical; 8(31). (In Persian).
16. Nainy Gharvy N, Imandar H, Nilsaz N. (2011). A new outlook to the theory of moral relativity from Holy Quran's standpoint. Philosophy and Islamic Word of Wisdom Mirror Quarterly Periodical.
17. Hesham M. (2008). Traditional principles of construction and manufacture in Islam, translated by: Meshkiny A, Habiby K. Tehran: Center of Architecture and Urbanization Studying and Investigation. Pp. 133, 134.
18. Pirnia K. (2007). To know Iranian Islamic architecture. Tehran: Knowledge Gabriel Publication.
19. Zarghamy E, Sadat A. (2016). Comparative study of Iranian Islamic abode with today apartment building. Cosmos Graph Scientific- Investigatory Quarterly; 2 (6). (In Persian).

محرمیت، حقوق همسایگی و مهمان نوازی را در اولویت طراحی خود قرار داده‌اند.

ملاحظه اخلاقی

در این پژوهش مروری با معرفی منابع مورد استفاده، اصل اخلاق امانت‌داری علمی رعایت و حق معنوی مولفین آثار محترم شمرده شده است.

واژه‌نامه

1. Ethical values	ارزش‌های اخلاقی
2. Traditional architecture	معماری سنتی
3. Civility	مردم‌داری
4. Abstinence of vanity	پرهیز از بیهودگی
5. Self-sufficient	خودبستگی
6. Introversion	درون‌گرایی
7. Guest appreciation	تکریم مهمان
8. Confidentiality	محرمیت
9. Social intimacy	صمیمیت اجتماعی
10. Neighbor rights	حقوق همسایگی
11. Profusion	اسراف
12. Saving	قناعت
13. Titivation	پیراستگی
14. Ethical advice	توصیه‌های اخلاقی
15. Ethics- oriented	اخلاق مدار

References

1. Motahari M. (1983). Education and training in Islam. Tehran: Al-Zahra Publication. P.138. (In Persian).
2. Amid H (as a supervision). (2016). Amid Persian Dictionary. Tehran: Blue Sky Publication. P. 99. (In Persian)
3. Gharibi Yamchi H, Zarei Matin H, Nikmaram S. (2011). The relationship of institutionalizing ethical culture with quality of work life. Journal of Ethics in Science and Technology; 6(2). (In Persian).
4. Marine N. (2011). Ethics, gem of Iranian arts. Journal of Ethics in Science and Technology; 6(3). (In Persian).
5. Momeni N. (2015). Anthropological role analysis in professional ethics. Journal of Ethics in Science and Technology; 10(4). (In Persian).
6. Gansler harry J (1986). A new introduction to moral philosophy. Translated by: Hamide Bahreiny. Tehran: Fantasy Sky Publication. P. 30. (In Persian).